

РИСКОВОТО ПОВЕДЕНИЕ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА САМОЕФИКАСНОСТТА

доц. д-р Михаил Проданов
Бургаски свободен университет

RISK BEHAVIOR IN THE LIGHT OF SELF-EFFICACY

Assoc. Prof. Mihail Prodanov, PhD
Burgas Free University

РЕЗЮМЕ: Представени са резултатите от сравнително изследване, което констатира значими различия във възприятията за самоефикасност на извадка от лица, осъдени на пробация за управление на автомобил в нетрезво състояние в сравнение с данните от случайна извадка. За целта е използвана скалата на R.Schwarzer и сътр. за „генерализираната самоефикасност”. Един от изводите е, че взаимодействието между „алкохолната мотивация” и ниската самоефикасност може да послужи като обяснение за рисковото поведение на осъдените в контекста на модела на I.Ajzen за „планираното поведение”. Резултатите от това изследване показват необходимостта от специализирана терапевтична помощ за лицата, осъдени на пробация за шофиране в нетрезво състояние.

Ключови думи: *рисково поведение, мотивация за употреба на алкохол, генерализирана самоефикасност.*

ABSTRACT: The results of a comparative study, which revealed significant differences in the perceptions of self-efficacy between a sample of persons sentenced to drink-driving probation and random sample data, are presented. The scale of R. Schwarzer et al. of „generalized self-efficacy” (GSES) is used for this purpose. One conclusion is that the interaction between „alcohol motivation” and low self-efficacy can serve as an explanation for the risk behaviors of convicted persons in the context of the „planned behavior” model of I. Ajzen. The results of this study point out the need for specialized therapeutic assistance for those sentenced to probation for driving drunk.

Key words: *risk behavior, motivation of alcohol consumption, generalized self-efficacy*

1. Рисковото поведение, свързано с шофиране на автомобил в нетрезво състояние

Рисково е всяко човешко поведение, свързано с извършване на действия, които могат да бъдат определени като опасни за здравето и живота на субекта или на другите хора. В тези случаи се говори за поемане на немислен (неоправдан, непремерен) риск. Такъв тип поведения са шофиране с несъобразена скорост, шофиране след употреба на алкохол и (или) наркотици, употребата (или злоупотребата) с психоактивни субстанции, които предизвикват състояние на опиянение, небезопасният секс, извършване на екстремни

действия и други подобни поведения. В конкретния случай предмет на изследване е поведението „шофиране в нетрезво състояние”. Употребата на алкохол обективно намалява функционалните способности на индивида и създава предпоставки за пътнотранспортни произшествия, които водят до повече или по-малко сериозни увреждания (телесни и психични) или смърт. Целевата извадка, обект на настоящето изследване, се състои от група лица, осъдени на пробация за шофиране в нетрезво състояние. Това означава, че тези хора или са управлявали моторните превозни средства след значителна употреба на алкохол, или са били повторно уличени за шофиране след значителна употреба на алкохол. Безспорно, тези хора се държат по начин, който може категорично да се определи като рисково поведение.

В българската пенитенциарна литература най-обстоен анализ на мотивацията и личностните особености на осъдените за шофиране в нетрезво състояние е извършен от Е. Маджаров (Маджаров, 2009). Предложената от Маджаров типология представя това рисково поведение като мотивирано или от социалния контекст или от личностни черти, или от комбинацията между тези две групи фактори. Те са допълнени с психоаналитични и психопатологични обяснителни модели. Тези „портрети” обаче не са специфични, защото биха могли да се приложат не само към хората, осъдени за шофиране в нетрезво състояние, но и към други видове девиации и делинквентни форми на поведение.

Интересно е съпадението между „хедонистичния тип” в типологията на Маджаров и концепцията за значението на субективната времева перспектива като предиктор на рисковото шофиране (Zimbardo et al., 1997: 1007-1023). Позитивните корелации на времевата ориентация към настоящето, както и негативните връзки на рисковото шофиране с бъдещата времева перспектива имат независими ефекти от другите личностни и социални фактори за това рисково поведение. Други две изследвания констатирали взаимовръзки между субективното възприятие за времевата перспектива и употребата (и злоупотребата – б.м.) с психоактивни субстанции – алкохол, наркотици, тютюневи изделия. В първото изследване, в което са включени 2 627 лица от 15 извадки, е установено, че времевата ориентация към настоящето, измерена с въпросника ZTPI (Zimbardo Time Perspective Inventory), корелира значимо позитивно с честотата на употреба на алкохол, цигари и наркотични вещества. Негативни, но по-слаби връзки на тези рискови поведения са установени с „бъдещата времева перспектива”. Във второто изследване са контролирани някои личностни черти, за които други проучвания са констатирани, че имат отношение към злоупотребата с психоактивни субстанции (такъв конструкт е „търсенето на сензации (усещания)”, измерен със скалата на Zuckerman – SSS; друг конструкт, свързан със злоупотребата на психоактивни субстанции, е „тревожността”, измерена със скалата на Spielberg – STAI). Авторите доказват, че времевата перспектива е независима от другите значими променливи във взаимовръзките си с рисковото поведение, включващо злоупотреба с психо-

активни субстанции (Keough et al., 1999:149-164). Едно от най-логичните обяснения за значението на конструкта „времева перспектива” е свързано с ролята му в процесите на вземане на решение. Безспорно, различните времеви перспективи предполагат и различен стил на преценка на ситуациите, като индивидите с „настояща времева перспектива” (по-конкретно – „настояща-хедонистична”) вероятно са склонни да подценяват рисковете поради силния си стремеж да преживеят удоволствие „тук и сега” и затова е по-вероятно да се ангажират в рискови поведения в сравнение с тези, при които доминира „бъдещата времева перспектива”. Ориентираните към бъдещи позитивни цели вероятно биха отложили моментното удоволствие в името на реализацията на своите бъдещи проекти, които възприемат като по-удовлетворяващи.

Но е възможен и един друг ракурс към рисковото поведение, свързано с шофиране в нетрезво състояние. Той е свързан с идеята, че тези „нарушители” постъпват ирационално и деструктивно поради възприятията си за недостатъчен контрол върху това свое поведение и липса на чувство за самоефикасност. В този смисъл би могъл да се приложи модела на I.Ajzen за т.нар. „планирано поведение”. Теорията за планираното поведение (Theory of Planned Behavior – TPB) е един от най-популярните модели за разбирането и предсказването на човешкото поведение. Основен принцип в тази теория е, че най-непосредственият предиктор за дадено действие е намерението за извършването му. Най-общо намерението може да се дефинира като планове и организация за постигане на съответните цели. От своя страна, намерението се формира под влиянието на три основни фактора. Първият включва „поведенческите убеждения”, които произтичат от възприятията на индивида за позитивните и негативните последствия от извършването на съответното действие. Знанието за тези последствия се съхранява в регистрите на паметта и лесно може да бъде актуализирано. Като обобщение, формира се позитивна или негативна нагласа (атитюд). Вторият фактор е свързан с възприятията на субекта за очакванията и моделите на поведение на значимите хора и групи от референтното обкръжение, като се отчита и мотивацията на дадения индивид да се съгласява и съобразява с това обкръжение. Оттук произтичат „нормативните убеждения”. Те също се актуализират и определят равнището на възприетия социален натиск или т.нар. „субективна норма” за извършването на даденото действие. Третият фактор са „убежденията за контрол”. Те включват възприятията на индивида за наличните условия, които могат да повлияят върху възможностите на субекта да извърши съответното действие. Именно тук, заедно с останалите възможни обективни пречки или фасилитатори, се актуализира и съответното равнище на възприятието за самоефикасност (self-efficacy) (Ajzen, 1991:179-211).

Според теорията за планираното поведение първият източник за формирането на намерението за действие е нагласата (атитюда). Като цяло, интервютата с осъдените на пробация за шофиране в нетрезво състояние показват, че тези хора имат негативна нагласа към извършеното. Повечето от тях демонст-

рират съжаление, а някои искрено се разкайват особено когато е настъпило пътнотранспортно произшествие с тежки последствия. Но защо го правят, въпреки че не го одобряват? За да разберем психологическите механизми, е добре да разделим това поведение на две отделни – първото е употребата на алкохол в значителни количества, а второто – шофирането на автомобил. Тези две действия са мотивирани по различен начин. Вероятно второто е в голяма степен импулсивно, тъй като индивидът го извършва, когато вече е повече или по-малко опиянен. Що се отнася до първото поведение – алкохолната консумация, то се нуждае от специално изследване.

2. Метод

2.1. Инструментарium

Изследвана е мотивацията за алкохолна употреба на извадка от осъдени на пробация лица, които са управлявали моторно превозно средство, след като са пили значителни количества алкохол. За целта е използван въпросникът, разработен от В.Завялов (Завялов, 1986:102-111). Той е адаптиран върху българска извадка от М.Проданов (Проданов, 2005). Въпросникът се състои от 45 твърдения (айтеми), разделени в 9 субскали. Всяка от субскалите диагностицира отделен мотив, както и степента на неговата субективна „тежест“. Всеки отделен айтем получава оценки по четиристепенна скала от ликертов тип, като те варират от „0“ („категорично не е вярно за мен“) до „3“ („напълно е вярно“). От своя страна, тези 9 субскали могат да бъдат групирани в три основни „триади“, операционализиращи категориите мотиви. Първата триада включва социално-психологичните мотиви: 1) „традиционни, културно и социално обусловени мотиви“, 2) „субмисивни мотиви“, отразяващи подчинеността на влиянието на други хора или референтни групи и 3) „псевдокултурен тип мотиви“, свидетелстващи за стремежа на човека да приспособи своя личен опит към „алкохолните ценности“ на социалната микросреда, в която той функционира. Втората триада обединява „личностните мотиви“: 1) „хедонистичните мотиви“ (стремеж да се получи удоволствие от действието на алкохола, а също и опит да се преживее алкохолна еуфория), 2) „атараксичните мотиви“ (желанието да се неутрализират негативните емоционални преживявания, като напрежение, тревога, скука, с помощта на алкохола и 3) „мотивите за хиперактивация на поведението“ (стремеж да се излезе от скуката, безделието, душевната „пустота“ или желание да се усили ефективността на поведението – алкохолът като стимулатор. В третата триада са включени „патологичните мотиви“, свързани с болестното влечение към алкохола. Това са субскалите: 1) „махмурлук“ (стремеж да се преодолеят абстинентни преживявания), 2) „пристрастеност“ (мотиви, отразяващи фиксацията в съзнанието на влечението към алкохол – „жаждата за алкохол“) и 3) „самоувреждане“ (стремеж да се пие напук на себе си и на другите като протест поради загуба на житейски смисъл или перспектива.

Втората част от изследването включва конструкта „генерализирана самоефикасност“, операционализиран с въпросника на R.Schwarzer и сътр. – GSES (Generalized Self-Efficacy Scale) (Schwarzer, Jerusalem, 1995:35-37). Въпросникът за „генерализираната самоефикасност“ се състои от 10 твърдения (айтеми), насочени към убежденията на респондентите в собствените способности за справяне с различни житейски трудности и предизвикателства. Трябва да се отбележи, че за разлика от различните специфични методи за изследване на самоефикасността, тази скала съдържа обобщаващи формулировки от типа „необичайни и трудни ситуации“ и „различни спънки и препятствия“. Оценка по всеки отделен айтем се дават в четиристепенна скала от ликертов тип, като отговорите варират от „1“ („изобщо не е вярно за мен“) до „4“ („напълно е вярно за мен“). Общият бал по скалата се образува като обикновен сбор от оценките по всички 10 айтеми, като в изследването се използва количествената оценка на „средна скална стойност“, която представлява средноаритметичната стойност от сумарния бал.

Първият опит за адаптиране на скалата към българската популация показва някои разлики в психометричните параметри на данните от изследванията върху български извадки и резултатите от оригиналната скала върху немски извадки. Върху три независими български извадки с общ брой на изследваните лица 175 души (по пол разпределението е 52% – жени и 48% – мъже) беше изчислен коефициент за надеждност-съгласуваност Cronbach's Alpha равен на **0,79**, който е по-малък от докладваните от авторите на въпросника коефициенти, вариращи в диапазона от **0,82** до **0,93**. Проверките за конструктната валидност на този етап също не бяха категорични – действително са констатирани отрицателни корелации на „генерализираната самоефикасност“ с конструкта „дисфункционална импулсивност“ (измерен с метода на А.Величков и М.Радославова (Величков, Радославова, 2005:11-21), както и позитивни корелации със скалата „удовлетвореност от живота“ (SWLS) на E.Diener (Diener et al., 1985:71-75). Установените връзки в предходното изследване обаче се оказаха недостатъчно силни. Факторното решение на българската скала също не беше убедително: вместо еднофакторна структура (каквато е авторската скала) беше получено двуфакторно решение както по метода на „Главните компоненти“, така и след ротация „Варимакс“ (Проданов, 2016:461-472). Разбира се, малкият брой на изследваните лица е една от вероятните причини за тези първоначални изводи. Това наложи да се разшири изследването. Подолу са отразени значително по-убедителните резултати, получени върху по-голям брой изследвани лица от четири отделни независими български извадки.

2.2. Изследвани извадки

Групата от лицата, осъдени на пробация за шофиране след употреба на алкохол, е от 38 души („рисковата група“) – всички от една областна пробационна служба. Средната им възраст е приблизително 40 г., варираща от 25

Рисковото поведение през призмата на самоефикасността

до 67 години. Разпределението по пол е следното: 8 от всички са жени (21%), а 30 – мъже (79%). Изследването е проведено групово, при условията на информирано съгласие и анонимност за личните данни, освен за възраст и пол. Данните са от 2016 г. Изследваните попълниха въпросника за употреба на алкохол и скалата за „генерализирана самоефикасност” (GSES).

Психометричният анализ на въпросника за генерализираната самоефикасност (GSES) е направен върху данни от четири независими извадки с общ брой 213 изследвани лица. Разпределението по пол е сравнително балансирано – 99 са жените (47%) и 114 – мъжете (53%). Възрастта варира от 18 до 70 години, като средната възраст е около 32 години. Това показва, че преобладават лицата в младежка и зряла възраст.

2.3. Резултати

Получените в изследването данни са обработени с версия на статистическата програма SPSS. Използвани са следните статистически методи: дескриптивен анализ, сравнителен анализ и факторен анализ.

2.3.1. Мотивация за употреба на алкохол за „рисковата група” (осъдени на пробация за шофиране в нетрезво състояние)

Резултатите от дескриптивния анализ на „рисковата група” са отразени в Таблица №1.

Таблица №1

Средни стойности и стандартни отклонения по трите основни „триади” мотиви от въпросника за мотивация за алкохолна употреба – „рискова група”

Мотиви	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
социално психологични	38	3,00	43,00	23,1316	11,79824
личностни	38	1,00	45,00	23,7105	13,53056
патологични	38	,00	37,00	16,0000	11,59450
сумарен резултат	38	4,00	121,00	62,8421	34,65547
Valid N (listwise)	38				

Средните стойности показват, че в мотивационния профил на хората от „рисковата група” доминира триадата на личностните мотиви. Личностната мотивация включва трите групи мотиви, свързани със стремеж към преживяване на еуфория и удоволствие, търсене на стимулация и хиперактивация, за да се излезе от скуката, безделието, душевната „пустота” или да се увеличи ефективността на поведението и най-накрая – от желание да се неутрализират

негативни емоционални състояния като напрежение, тревожност, страх. Що се отнася до третата група мотиви – патологичните, то може да се направи извод, че те също имат значителна роля в мотивационния профил, независимо от третото си място в подреждането. Всъщност подобен тип профил, според автора на метода – Завялов, имат хората с алкохолен проблем, т.е. тези, които не могат рационално да контролират употребата на спиртни напитки. Не е изключено някои от лицата от „рисковата група” да са формирали вече алкохолна зависимост, което може да се предположи за тези с високи стойности по „патологичната триада”. Доминирането на личностните мотиви може да е индикатор за психологична зависимост от алкохола. Това означава, че употребата (и злоупотребата) с него е придобила висока значимост и оказва сериозно влияние върху начина им на живот. Общата средна стойност по трите триади също е много показателна за тези изводи. В предходни изследвания е определен условен „праг”, разграничаващ групата на хората, употребяващи алкохол в умерена степен и посещаващи терапевтична група на АА (анонимни алкохолици). Този праг е 35 точки за общия бал от въпросника. Под този праг попадат 91% от социалноадаптирани и контролиращи пиенето си индивиди, докато над този бал получават около 90% от проблемните и зависимите от алкохола (Проданов, 2005). Както се вижда, средната стойност на „рисковата група”, получена в изследването, е около 63 точки, което значително надхвърля установения в предишно изследване „праг”.

2.3.2. Психометрични качества на скалата за „генерализираната самоефикасност” (GSE)

Преди да се направи сравнителния анализ между „рисковата група” и останалите извадки, ще бъдат представени последните резултати за психометричните стойности на българската скала за оценка на „генерализираната самоефикасност” (GSES).

Средната аритметична стойност на предложената българска версия на GSES в настоящето изследване е $M_x = 2,97$, което е изключително близо до средната стойност, съобщена от авторите – $M_x = 2,93$, която е получена върху значително по-голяма немска извадка. Що се отнася до критерия за вътрешна консистентност – **Cronbach's Alpha е 0,88**. Това е стойност, която е съвсем близо до горното равнище на съобщения диапазон от различни изследвания. В Таблица №2 и Таблица №3 са отразени част от резултатите от проведения факторен анализ на айтемите от въпросника след последните данни от 213 изследвани лица.

Таблица №2

Адекватност на данните за извършване на факторен анализ

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,916
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	797,193
	df	45
	Sig.	,000

Коефициентът Kaiser-Meyer-Olkin показва висока степен на адекватност на данните за извършване на факторния анализ (минималните изисквания са 0,60). Факторната структура на въпросника при критерий за Eigenvalues не по-малко от 1,00 обхваща един фактор, обясняващ повече от 48% от вариациите на получените данни. Това е статистическо доказателство за едномерната структура на използваната българска редакция на въпросника GSES. Това факторно решение съответства на концепцията на авторите. Освен това всички айтеми от въпросника имат „тегла” по-големи от 0,5. Най-ниската стойност е 0,561 (айтем №7), а най-голямо „тегло” има айтем №1 – 0,769.

Таблица №3

Факторно решение, получено по метода на „Главните компоненти”

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,835	48,353	48,353	4,835	48,353	48,353
2	,943	9,427	57,780			
3	,705	7,048	64,828			
4	,666	6,662	71,490			
5	,616	6,157	77,647			
6	,581	5,811	83,458			
7	,487	4,869	88,327			
8	,448	4,475	92,802			
9	,372	3,722	96,524			
10	,348	3,476	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

2.3.3. Сравнителен анализ на различията по променливата „генерализирана самоефикасност“ между „рисковата група“ и условната „нормативна група“

За да се провери хипотезата за значението на самоефикасността за решението, което вземат индивидите от рисковата група, е извършен непараметричен статистически тест Mann-Whitney. Предвид значителната разлика между броя на изследваните лица от двете сравнявани групи, както и нееквивалентните разпределения на данните, този непараметричен тест е по-релевантен от използването на t – критерия на Студент. Получените данни за средните стойности по скалата GSE са съответно: M_x за нормативната група е равно на **3,11**, докато M_x за рисковата група е **2,32**.

Резултатите от непараметричния сравнителен анализ показват, че хората, които са осъдени на пробация за управление на автомобил след употреба на алкохол (рисковата група), имат по-ниска генерализирана самоефикасност в сравнения с групата на тези, които не са осъждани за шофиране в нетрезво състояние, и разликата между двете извадки по този конструкт е статистически значима. Резултатите от сравнителния непараметричен анализ са отразени в Таблица №5.

Таблица №4

Сравнителен непараметричен анализ за различията между средните стойности на нормативната група и „рисковата група“

променлива	група	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Общ бал		175	118,42	20 723,00
нормативна GSE				
	рискова	38	54,42	2068,00
	общо	213		

Статистики	Променлива: Общ бал по GSE
Mann-Whitney U	1327,00
Wilcoxon W	2068,00
Z	- 5,812
Asympt. Sig.	0,000

3. Интерпретация на резултатите

Получените резултати за мотивационния профил на индивидите от т.нар. „рискова група” показва висока степен на личностна значимост на алкохола като психоактивна субстанция, което определя и значителната зависимост на поведението им от нея. Освен това в повечето случаи хората от референтното обкръжение принадлежат към „алкохолна компания” от приятели, които дефинират субективна норма, благоприятстваща алкохолната употреба. Прилагайки модела на „планираното поведение”, може да допълним този негативен контекст с ниската самоефикасност на изследваните от рисковата група. Това прави експлицитен извода, че тези хора употребяват алкохол сравнително често и в много ситуации. Ниската самоефикасност води до липсата на чувство за контрол върху поведението, което като бумеранг причинява влошаване на ситуацията. Вероятно става дума за спираловидна зависимост между факторите, обуславящи „алкохолния избор”, и последващите поведенчески отклонения.

Рисковото поведение като шофирането в нетрезво състояние е съпътстващо алкохолната употреба поведение. При оценка на неговата детерминация трябва да се отчита състоянието на опиянение, което значително редуцира възможностите за рационално решение. Очевидно то има в много голяма степен импулсивна природа, което означава, че поведенческият контрол върху ситуацията е силно ограничен. При такъв извод единственият начин да се предпази дадения индивид е да му се отнеме физическата възможност да седне зад волана в такова състояние. Ниската самоефикасност на хората от рисковата група може да се обясни и с редица неблагоприятни последици от тяхното алкохолно поведение, които не се изчерпват единствено с шофирането в нетрезво състояние и последвалите от това санкции и други негативни ефекти (например причиняване на пътнотранспортно произшествие). Следователно базисният проблем е да се проведе терапия, която да въздейства на хората от рисковата група в посока към пълно въздържание от алкохолна употреба. Тази терапия е добре да включва дейности във всички посоки – формиране на нагласи за трезвеност, създаване на „субективна норма”, стимулираща въздържание и възстановяване на чувството за поведенчески контрол. Що се отнася до промяна в законодателството, би могло да се помисли за трайно отнемане на правоспособност за управление на моторно превозно средство при тази група хора, освен ако те напълно не се откажат от употребата на психоактивни вещества. Това обаче поставя въпроса за възможностите за контрол в подобна ситуация, както и вероятността санкциите да имат обратен ефект в тези случаи, както много често се случва.

Литература:

1. Madzharov, E. Psihologicheski portreti na osudeni na probatsiya. Siela, Sofia, 2009.
2. Prodanov, M. Motivatsiya za upotreba na alcohol // *Sbornik nauchni dokladi – tretii natsionalen kongres po psihologiya*, 2005, Sofia.
3. Prodanov, M. Generaliziranata samoefikasnost – mit ili realnost. In: *Sbornik „Inovatsii i kompetentnosti v obrazovanieto”*, 2016, Plovdiv: UI „P. Hilendarski”, p. 461-472.
4. Velichkov, A., Radoslavova, M. Method for assessment of mental instability and sensation seeking. In: M. Radoslavova, A. Velichkov, *Methods of psychodiagnostics*, 2005, Sofia: „Pandora-Prim”.
5. Zavyalov, V. Motivatsiya potrebleniya alkogolya u bolnykh alkogolizmom i zdorovykh // *Psihologicheskiy zhurnal*, 1986, 7(5), p.102-111.
6. Ajzen, I. The Theory of Planned Behavior // *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 1991, 50(2), p.179-211.
7. Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, J., & Griffin, S. The satisfaction with life scale // *Journal of Personality Assessment*, 1985, 49(1), p.71-75.
8. Keough, K., Zimbardo, Ph., & Boyd, J. Who’s Smoking, Drinking, and Using Drugs? Time Perspective as a Predictor of Substance Use // *Basic and Applied Social Psychology*, 1999, 21(2), p.149-164.
9. Schwarzer, R., Jerusalem, M. Generalized Self-Efficacy scale. In: J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston, *Measures in health psychology: a user’s portfolio. Causal and control beliefs*, Windsor, UK: NFER-NELSON.
10. Zimbardo, Ph., Keough, K., & Boyd, J. Present Time Perspective as a Predictor of Risky Driving // *Personality and Individual Differences*, 1997, 23, 1007-1023